

БОРОДІН
Сергій Васильович,
канд. техн. наук., завідувач відділу
автоматизації бібліотечних процесів та
впровадження наукових розробок
ДНСГБ НААН
(м. Київ)

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ БІБЛІОТЕКИ ДНСГБ НААН ТА ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Розглядається законодавче забезпечення створення і функціонування електронної бібліотеки, визначено шляхи формування електронних ресурсів на основі Авторського договору, наголошується на необхідності модернізації бібліотеки.

Рассматривается законодательное обеспечение создания и функционирования электронной библиотеки, определены пути формирования электронных ресурсов на основе Авторского договора, указывается на необходимость модернизации библиотеки.

Considered the legislative securing of criation and functioning of electronic library, become formed a tracts of forming of electronis resources by Author's agreement to foundation, indicated to necessity of modernization of the library.

Формування та розвиток ринкових відносин у національному аграрному секторі вимагає значного підвищення якості інформаційного забезпечення у зв'язку зі значним збільшенням інформаційних потоків, глобалізацією інформаційного простору, необхідністю значного підвищення швидкості отримання, опрацювання та надання інформації користувачам. Вирішення цих питань в значній мірі пов'язане з необхідністю обробки та використання електронної інформації, переведенням друкованої інформації в електронний вигляд, що в свою чергу дозволить істотно підвищити швидкість надання інформації та розширить доступ користувачів. Створенням електронної бібліотеки (ЕБ), як свідчить світовий та національний досвід, досягається значне збільшення кількості інформації, її ідентифікація та швидкий доступ,

повніше задоволення попиту на ринкову інформацію та на цій основі впровадження досягнень науки, техніки, технологій, інновацій тощо для досягнення ефективності господарювання. Це стосується, перш за все, інформаційних ресурсів із законодавчої бази, як загального так і галузевого спрямування, оскільки Україна перебуває в стані трансформації до ринкових відносин; власне ринкової інформації (ціни, товари, ринкові дослідження, кон'юнктура ринку, стан попиту та пропозиції за групами товарів, експортні та імпорتنі операції тощо); доступної інформації стосовно стану галузі та перспективних напрямів її розвитку в умовах переходу до ринкових відносин, існуючих технологій в рослинництві, тваринництві, екології, альтернативних джерел енергії, переробці, просування та продажу вироблених продуктів, системи матеріально-технічного постачання та сервісного забезпечення аграрного виробництва. Актуальним визнається не традиційне протиріччя між об'ємом інформаційних ресурсів і можливістю їх використання суспільством, а більш загальна проблема доведення до споживачів всіх отриманих знань, тобто вирішення протиріччя «джерело інформації – споживач інформації». Вихід цієї проблеми на перший план обумовлений зростанням об'єму знань, які повинні фіксуватись у документальній формі і неможливістю видання друкованих творів значними тиражами [1].

Метою дослідження є сприяти підвищенню ефективності інформаційного забезпечення аграрного сектору економіки шляхом створення електронної бібліотеки на правових засадах.

Питання організації, створення та функціонування електронних бібліотек, практичне впровадження електронних ресурсів в бібліотечній справі розглянуто значною кількістю дослідників, серед яких О. С. Онищенко, Д. В. Соловяненко, В. В. Петров, А. А. Чекмарьов, Л. Й. Костенко, Н. Ф. Самохіна, Т. І. Вилегжаніна, С. Ф. Бакан, Н. І. Розколупа, В. А. Вергунов, О. Є. Тарабрін, Л. М. Татарчук та ін. (Перелік прізвищ подається у алфавітному порядку)

Історіографічний огляд розвитку електронних бібліотек подано в праці В. А. Вергунова та Л. Й. Костенка. Відзначаючи перспективність формування бібліотечного фонду на основі зібрань електронних документів, автори наводять основні положення технології й організації створення в Україні мережі електронних сільськогосподарських бібліотек і підхід до розв'язання проблеми лінгвістичного їх забезпечення, а серед перших електронних зібрань творів (електронних бібліотек) – проект «Гутенберг», започаткований 1971 року професором Ілінойського університету М. Хартом; проект — DLI (Digital Libraries Initiative — Ініціатива цифрових бібліотек), започаткований у США за підтримки NSF; найбільший європейський проект «Bibliotheca Universalis», що ставить за мету створення глобальної мережі електронних бібліотек; однією з відомих електронних бібліотек Росії є «Бібліотека Максима Мошкова» (1994) та ін. [2]. В Україні активна робота з розробки, формування та наповнення електронних бібліотек ведеться колективами Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, ДНСГБ НААН та мережевих бібліотек галузі, Національної парламентської бібліотеки України та ін.

Електронна бібліотека ДНСГБ НААН формується на матеріально-технічній базі Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН і є її власністю.

Нормативно правова база створення та діяльності електронних бібліотек, а також захисту прав інтелектуальної власності (авторських прав) при використанні електронних ресурсів в Україні включає Закони України та Укази Президента, наприклад «Про інформатизацію» (1992), «Про авторське право і суміжні права» (1994) далі – «Закон», «Про бібліотеки і бібліотечну справу»(1995), «Про видавничу справу» (1997), «Про обов'язковий примірник документів» (1999), «Про інноваційну діяльність» (2002), Указ Президента України від 22.03.2000 р. за № 490 «Про невідкладні заходи щодо розвитку бібліотек України». Серед організаційних і нормативних документів галузевого та наукового спрямування – нормативні акти Міністерства аграрної політики, Національної академії аграрних наук України, серед яких Постанова Президії

Української академії аграрних наук «Про виконання Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо розвитку бібліотек України» від 26 квітня 2001 р. у відповідності до якої пріоритетним напрямом розвитку визначено створення на базі ДНСГБ НААН електронного корпоративного каталогу, віртуальної електронної сільськогосподарської бібліотеки, з урахуванням розвитку бібліотечної інфраструктури, мережі сільськогосподарських бібліотек України на основі інтелектуального співробітництва з метою розповсюдження унікальних бібліотечних цінностей та найбільш повного забезпечення інформаційних потреб суспільства. Відповідно, на основі загальнодержавних та галузевих нормативно-правових актів у бібліотеці розроблені нормативні документи внутрішнього користування – «Концепція розвитку сільськогосподарських бібліотек України», затвердженої рішенням бюро Президії УААН від 16 червня 2005 р., протокол № 6), у якій підкреслено соціальну значимість бібліотеки та інші документи, які сприяють впровадженню інновацій в роботу бібліотеки, а саме: «План заходів по реалізації «Концепції... розвитку інформаційно-бібліотечної справи в Україні» на основі «Концепції Державної цільової національно-культурної програми створення Національної електронної бібліотеки України «Бібліотека – XXI», перспективного плану науково-дослідних робіт ДНСГБ НААН України на 2011–2015 рр. Вченою радою ДНСГБ від 30.11.2010 р. затверджене «Положення про електронну бібліотеку ДНСГБ НААН», а також «Правила користування електронною бібліотекою ДНСГБ НААН», «Положення про маркетингову діяльність та надання платних послуг ДНСГБ НААН», (затверджено в 2007р.), яке регламентує відносини у сфері надання бібліотекою послуг, в тому числі оплачуваних.

Таким чином, на основі вітчизняного законодавства та нормативних документів державних органів в ДНСГБ створено організаційно-правову основу для становлення та функціонування електронної бібліотеки.

Аналітичний огляд національного законодавства дозволяє сформулювати вимоги до створення та використання електронної бібліотеки і окреслити

законодавче поле у сфері прав інтелектуальної власності та, відповідно, правове поле співробітництва авторів з електронною бібліотекою, тобто охорону і захист прав авторів та їх правонаступників. Прагнення України до європейської інтеграції та вступ до СОТ вимагає поглиблених знань міжнародного законодавства з прав інтелектуальної власності та їх практичного використання в інформаційній сфері.

До системи вітчизняного законодавства у сфері авторських прав відносяться Конституція України, Закони України, включаючи Закон «Про авторське право і суміжні права» [3], захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права (ст. 51 Закону) здійснюється у відповідності до Цивільного кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України. Відносно електронних бібліотек вітчизняне законодавство містить норми та поняття, що регламентують використання цифрових технологій, а саме, відтворення, право на розповсюдження серед широкої публіки (доведення до відома, надання доступу) тощо. Серед основних положень – визначення прав, пов'язаних із використанням творів, виконань фонограм. Так, до виключного права автора, виконавця, виробника фонограм, відеограм, організації мовлення, у відповідності до статей 15, 39, 40 Закону та ст. 441 «Використання твору», ст. 435 «Суб'єкти авторського права», ст. 436–453 Цивільного кодексу України (Кодекс) [4], відноситься право дозволяти відтворення та використання твору (використанням твору є його продаж), право надання доступу, виконання фонограми, відеограми, програми мовлення. Відтворення включає зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер (стаття 1 Закону). Для правомірного використання об'єктів авторського права і суміжних прав в електронній бібліотеці ДНСГБ, локальній мережі ДНСГБ та мережі Інтернет розроблено Авторський договір (ст. 15 «Майнові права автора», ст. 33 «Договори на право використання творів» Закону), який регулює правові відносини між автором або правонаступником авторських прав і електронною бібліотекою. Якщо є

порушення авторських прав, цивільна відповідальність може наступити у випадку звернення особи до суду, авторське право якої було порушено (ст. 6, ст. 432 Кодексу); частиною 4 ст. 151 цього Кодексу передбачається, що за заявою зацікавленої особи суд може забезпечити позов та подання позовної заяви з метою запобігання порушенню права інтелектуальної власності. Тлумачення поняття «використання творів» наведено в ст. 441 Кодексу як «опублікування (вихід у світ); відтворення будь-яким способом в прийнятній формі», також норма відносно відтворення, що відтворенням є «виготовлення одного чи більше екземплярів твору, а також їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (в тому числі цифровій), оптичній чи іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер» – ст. 1 Закону. Суб'єкт авторського права має можливість, відповідно до частини 1 ст. 440 Кодексу, застосувати свої майнові права інтелектуальної власності на твір. Адміністративна відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності, відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення [5], передбачається нормами адміністративного законодавства, наприклад ст. 51-2 «Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності», в якій вказується, що «Незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності (літературного чи художнього твору, їх виконання, фонограми, передачі організації мовлення, комп'ютерної програми, бази даних, наукового відкриття, винаходу, корисної моделі, промислового зразка, знака для товарів і послуг, топографії інтегральної мікросхеми, раціоналізаторської пропозиції, сорту рослин тощо), привласнення авторства на такий об'єкт або інше умисне порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, що охороняється законом, тягне за собою накладення штрафу від десяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення», за результатами виявлених ознак адміністративного правопорушення державний інспектор з питань інтелектуальної власності використовує своє право складати протокол про адміністративне

правопорушення (ст. 254) та передавати його на розгляд суду. Кримінальна відповідальність за порушення авторського права і суміжних прав передбачена ст. 176 «Порушення авторського права і суміжних прав» Кримінального кодексу України [6], в якій наголошується на тому, що «Незаконне відтворення, розповсюдження творів науки, літератури і мистецтва, комп'ютерних програм і баз даних, а так само незаконне відтворення, розповсюдження виконань, фонограм, відеограм і програм мовлення, їх незаконне тиражування та розповсюдження на аудіо- та відеокасетах, дискетах, інших носіях інформації, або інше умисне порушення авторського права і суміжних прав, якщо це завдало матеріальної шкоди у значному розмірі, – караються штрафом від двохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією та знищенням всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, відеограм, програм мовлення та знарядь і матеріалів, які спеціально використовувались для їх виготовлення».

На сьогодні положення національного законодавства відповідають нормам міжнародних договорів, до яких приєдналася Україна у 2001 році. Основні вимоги, передбачені щодо охорони авторського права і суміжних прав на рівні міжнародного законодавства, діють і в Україні [7]. Міжнародними договорами, що забезпечують основу правового регулювання використання об'єктів авторського права і суміжних прав у цифровому середовищі є Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) про авторське право від 20.12.1996 (ДАП, чинний з 06.03.2002) [8], також з 2002 дійсний і договір про виконання фонограм. Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та організацій (ІФЛА) у своїй офіційній позиції з питань авторського права в електронному середовищі, що була схвалена на 62-й конференції в Пекіні (25–31 серпня 1996 р.) зазначила, що «користувачам бібліотек повинні бути безоплатно й без перешкод надані наступні можливості: читати, прослуховувати чи продивлятися приватним чином в бібліотеці або в режимі

віддаленого доступу матеріали, які є у вільному продажі, використання яких захищено авторським правом; знайомитись в режимі перегляду з загальнодоступними матеріалами, що захищені авторським правом; для особистого використання або в освітніх цілях, самотійно чи за допомогою бібліотекаря копіювати в розумних межах електронні документи, що охороняються авторським правом», «виготовлення бібліотекарями електронних копій матеріалів, що охороняються авторським правом, і їх тимчасове зберігання в системах електронної доставки документів не повинно рахуватись порушенням авторських прав» [9]. Таким чином, міжнародне законодавство дозволяє більш широко використовувати можливості створення електронних документів для потреб формування електронних бібліотек. Закон Російської Федерації «Про авторське право та суміжні права» в ст. 18 передбачає тільки одну підставу щодо відтворення творів без згоди автора та виплати винагороди – для особистих цілей; в ст. 19 передбачається також використання творів без згоди автора і без виплати авторської винагороди за умови «надання в тимчасове безоплатне користування бібліотеками примірників творів, що введені в цивільний обіг законним шляхом. При цьому примірники творів, відображені в цифровому вигляді, в тому числі примірники творів, що надаються в порядку взаємного користування бібліотечних ресурсів, можуть надаватись в тимчасове безоплатне користування тільки в приміщеннях бібліотек за умови виключення можливості створення копії цих творів в цифровому вигляді» [10].

У відповідності до статей 31–33 Закону основним робочим документом, що регламентує відносини між електронною бібліотекою і Автором або правонаступником авторських прав є Авторський договір. Договір автора, правовласника чи його представника з електронною бібліотекою може передбачати, в залежності від характеру використання творів, такі способи їх використання: відтворення, розповсюдження, включення творів як складових частин до збірників, подання творів до загального відома публіки таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до творів з будь-якого місця і у

будь-який час за їх власним вибором. На основі одержаних повноважень суб'єкт авторського права, його повірений чи організація колективного управління надає електронній бібліотеці виключні або невиключні права на використання об'єктів авторського права шляхом укладання з нею відповідного договору. Також цим договором передбачається виплата авторам чи іншим особам, що мають авторське право, винагороди електронною бібліотекою. При наданні доступу можна застосувати технічні засоби щодо безкоштовного доступу до анотацій творів для ознайомлення користувачів зі змістом твору, щоб визначити доцільність використання цього твору за відповідну платню. Електронні копії творів мають супроводжуватися застереженням щодо заборони неправомірного використання твору, зокрема його копіювання та розповсюдження. Електронна бібліотека має вести статистику використання творів для виплати винагороди.

В Авторському договорі автор може надати бібліотеці право на включення в Електронну бібліотеку повнотекстової версії твору/документу і відповідні права (виключні або невиключні) щодо його використання. У той же час, бібліотека несе відповідальність за збереження і цілеспрямоване використання електронного документу. Усі надані авторами електронні документи зберігаються на сервері бібліотеки і використовуються читачами в режимі «тільки читання». Дискета або CD з електронною версією документа проходить усі стадії обліку, заноситься в електронний каталог бібліотеки і зберігається в читальному залі документів на електронних носіях як архів бібліотеки. Таким чином, авторський договір регламентує взаємовідносини між автором і бібліотекою.

Обсяг прав, які передаються Автором електронній бібліотеці ДНСГБ, включає:

- право на відтворення твору в цифровій (електронній) формі з метою розміщення його в електронній бібліотеці ДНСГБ;

-право на надання доступу до твору, розміщеного в електронній бібліотеці ДНСГБ, через локальну мережу Бібліотеки користувачам Бібліотеки, відвідувачам сайту електронної бібліотеки ДНСГБ;

-право на зберігання твору в цифровій (електронній) формі в електронному архіві ДНСГБ.

Основні обов'язки ДНСГБ щодо виконання Авторського договору у відповідності до вимог Закону наступні :

- розмістити твір у електронній бібліотеці ДНСГБ із зазначенням імені Автора;

- не здійснювати ніяких змін твору;

- надавати безкоштовний доступ до твору через локальну мережу ДНСГБ користувачам Бібліотеки, відвідувачам сайту електронної бібліотеки ДНСГБ;

- не передавати іншим особам отримані за цим договором авторські права без згоди Автора.

Особливість законодавчого забезпечення авторських прав для ДНСГБ в тому, що може виникнути необхідність складання тристороннього Авторського договору співробітництва, яка пов'язана з наявністю мережі філіалів аграрних бібліотек ДНСГБ в Україні. За умов подання твору для електронної бібліотеки в одній бібліотеці з існуючої мережі, виникає необхідність підписання тристороннього Авторського договору. Повні тексти електронних документів, які передаються на основі Авторського договору, призначені для використання в локальній бібліотечній мережі, матеріали допускається використовувати, копіювати, цитувати виключно у некомерційних цілях з дотриманням відповідних положень діючого авторського законодавства з обов'язковим вказуванням імені автора твору і джерела запозичення.

Електронна бібліотека ДНСГБ НААН є відносно новим і постійно зростаючим засобом організації електронних інформаційних ресурсів та надання інформаційних послуг користувачам. Інтеграція інформаційних ресурсів бібліотек мережі в єдине загальнодоступне інформаційне поле надає

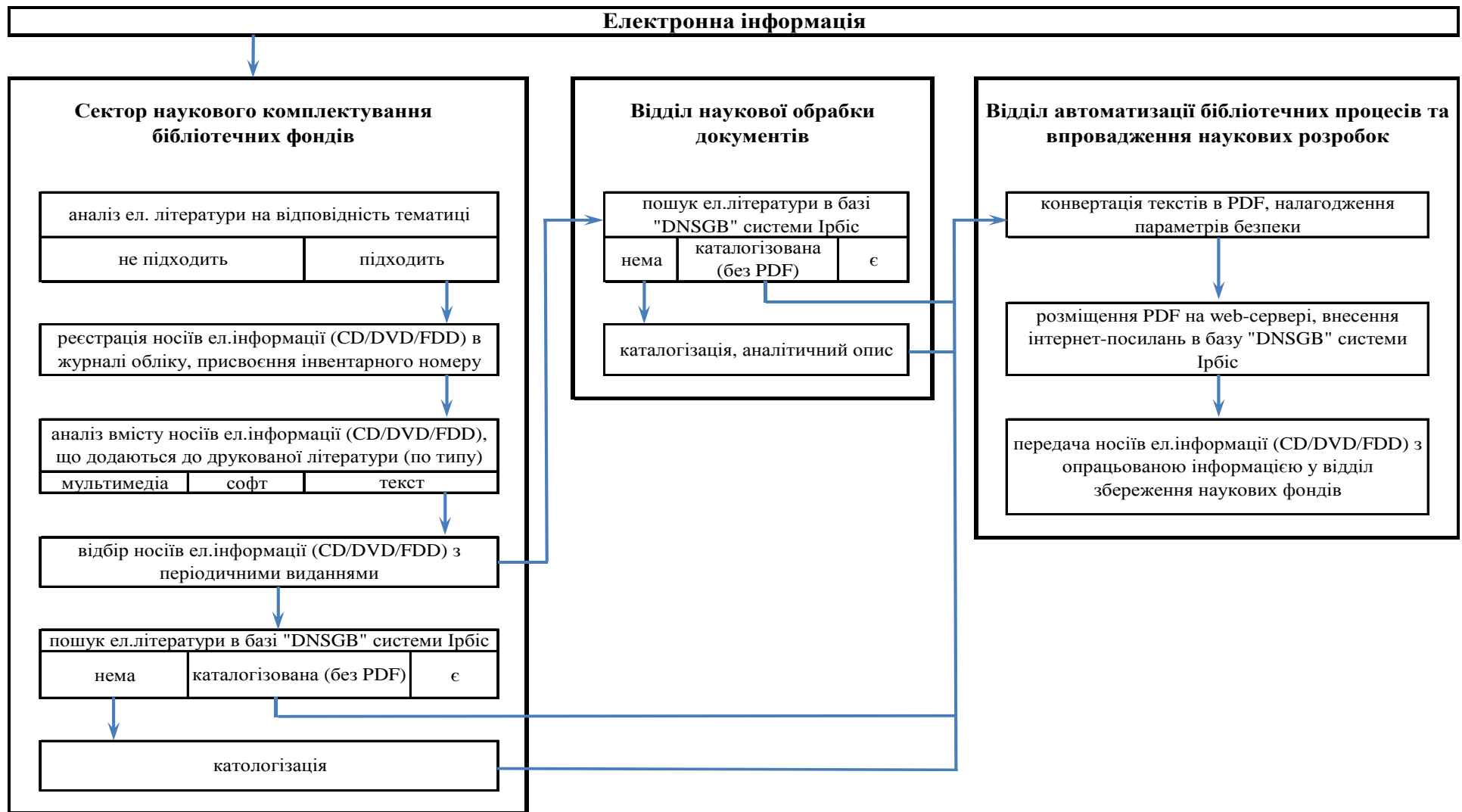
можливість довести до користувачів досягнення аграрної науки та виробництва, вітчизняного та міжнародного досвіду у галузі сільського господарства та суміжних галузей і кардинально підвищити статус і роль бібліотеки в суспільстві. Ефективність електронної бібліотеки вирішує такі головні бібліотечні проблеми [11]:

- недостатню кількість примірників видань, брак площ для зберігання фонду, збереження книжкового фонду, використання машиночитних копій і запобігання погіршенню стану оригінальних документів;
- більш повне задоволення інформаційних запитів користувачів бібліотеки;
- істотне підвищення оперативності надання користувачам необхідних документів і даних;
- формування нового іміджу бібліотеки;
- підвищення рівня інформаційної культури і комп'ютерної грамотності як читачів, так і співробітників бібліотеки;
- використання мультимедійних комп'ютерів, CD-ROM, що надають текстову, аудіо- та відеоінформацію, дозволяє краще засвоювати матеріал.

Приклад регламентації технологічного циклу шляху повнотекстового документу на основі розроблення технологічної інструкції з формування повнотекстової колекції електронних видань розглянуто в [12].

Відділ автоматизації бібліотечних процесів і впровадження наукових розробок ДНСГБ НААН проводить роботу з удосконалення наукового та програмного забезпечення функціонування електронної бібліотеки (ЕБ), постійного поповнення фондів ЕБ повнотекстовими версіями періодичних видань в електронному вигляді. За сучасних умов зростання кількості інформації та необхідності її пропозиції відвідувачам, а також виходячи з обмеженості ресурсів нами використаний маркетинговий підхід, який включає 1) вибірку та аналіз статистичних даних кількості відвідувачів та кількості виданих примірників літератури за галузями знань (економіка, тваринництво, рослинництво тощо); 2) вивчення попиту відвідувачів на літературу за галузями

знань, кількість і якість послуг бібліотеки (рис. 2); 3) вдосконалення механізму задоволення інформаційних потреб користувачів бібліотеки на основі аналізу 1) і 2). Для цього були вивчені перелік періодичних видань нашої бібліотеки, які описуються та вносяться до електронного каталогу, розглянуті періодичні видання бібліотеки ім. Вернадського та з переліку були вибрані видання аграрного профілю та за напрямком центру історичних досліджень ДНСГБ. Отримання маркетингової інформації базується на статистичних даних бібліотеки, проведенні опитувань відвідувачів та потенційних клієнтів ДНСГБ, зовнішніх джерел інформації. Наразі розглядається питання включення до електронної бібліотеки реферативної бази даних «Агропромисловий комплекс України», яка має реєстрацію авторських прав як спеціалізоване друковане видання і є продуктом, що виробляється науковими співробітниками бібліотеки. Збільшення кількості різноманітних повнотекстових електронних ресурсів, які надходять до бібліотеки, призвело до необхідності упорядкувати технологічний цикл проходження як друкованого твору так і документів в електронному форматі, чітко визначити порядок комплектування, реєстрації, обліку, каталогізації, збереження повнотекстових електронних документів. Загальна схема технологічної карти проходження документів (рис. 1) до ЕБ це сервіс документів від сектору комплектування до розміщення інформаційного ресурсу в електронній бібліотеці. Реалізація плану прискореного наповнення електронними ресурсами ЕБ ДНСГБ пов'язана з об'єктивною необхідністю модернізації матеріально-технічної бази бібліотеки, необхідністю придбання спеціального обладнання для сканування та програмного забезпечення для розпізнавання та обробки інформації, встановлення сучасної комп'ютерної бази.

Рисунок 1. Схема сервісу електронної бібліотеки ДНСГБ НААН України

Склад матеріально-технологічної інфраструктури ЕБ ДНСГБ НААН включає : а) технічну базу (канали зв'язку, комп'ютерне та комунікаційне обладнання, засоби копіювальної техніки тощо); б) систему інформаційних ресурсів (відомості про інформацію, яка циркулює в мережі бібліотеки, зберігається у вигляді електронних ресурсів, документів, видань); в) систему інформаційних послуг (відомості про сукупність усіх послуг, що надаються читачам бібліотеки та послуги в локальній мережі бібліотеки); г) організаційну структуру (структурні підрозділи ЕБ, що займаються адаптацією програмно-технічних засобів з обслуговування і розвитку телекомунікаційної мережі, створення і функціонування системи інформаційних ресурсів, наданням послуг користувачам); д) нормативно-правову базу державної інформатизації (моніторинг нормативно-правових актів, включаючи інформаційне середовище, легітимних способах формування і використання інформаційних ресурсів на території України тощо); е) базу даних спеціалістів та рівень їх підготовки у сфері інформатизації та формування електронних ресурсів, знання джерел отримання інформації в електронному вигляді, володіння методам ефективного пошуку інформації, навичками роботи з сучасними інформаційними системами).

Продовження наукових пошуків із запропонованого напряму дослідження вбачається, в першу чергу, у встановленні формування першочергових напрямів поповнення фондів електронної бібліотеки, збереження бібліотечного фонду (рідкісні видання, стародруки, висока ступінь затребуваності), визначення платоспроможного попиту користувачів на електронні інформаційні ресурси.

Висновки

1. В Україні створена необхідна нормативно-правова база для створення електронних сільськогосподарських бібліотек. Основою формування інформаційних ресурсів електронної бібліотеки ДНСГБ є електронні інформаційні ресурси Інтернет; наукові твори, на які закінчився термін дії авторського права; наукові видання ДНСГБ та вітчизняних власників

інтелектуальної власності; оцифрування рідкісних та сучасних видань; електронні ресурси глобального походження.

2. Формування фондів електронних версій друкованих видань в електронній бібліотеці повинно базуватись на умовах дотримання законодавства у сфері авторського права. Переведення друкованих видань в цифровий формат та використання електронних версій творів авторів, якщо не вийшов термін охорони авторських майнових прав, повинно оформлюватись Авторським договором, який складається в письмовій формі. У випадку складання Авторського договору однією з бібліотек мережі за бажанням автора може підписуватись трьохсторонній договір (за таких умов відповідні права отримує мережева бібліотека та ДНСГБ).

3. Одним з джерел наповнення електронної сільськогосподарської бібліотеки є активізація діяльності наукових установ НААН, інститутів агропромислового виробництва щодо розміщення наукових праць науковців в електронній бібліотеці ДНСГБ.

4. Ефективність функціонування електронної бібліотеки ДНСГБ в значній мірі залежатиме від маркетингової складової. Такий підхід передбачає проведення досліджень із вивчення попиту користувачів на інформацію, аналізу статистичної інформації бібліотеки (кількості відвідувань, використання сайту, використання електронного каталогу, побажання користувачів щодо послуг бібліотеки тощо).

5. Об'єктивна необхідність розвитку електронної бібліотеки ДНСГБ та реальний стан її техніко-технологічної бази потребує модернізації. Першочергові напрями модернізації – придбання спеціальної техніки для оцифровки творів та програмного забезпечення, оновлення комп'ютерної та копіювальної бази.

Список використаної літератури

1. *Костенко Л. И.* Электронная научная библиотека НБУВ / Л. И. Костенко, А. А. Чекмарев // Б-ки нац. акад. наук : проблемы функционирования, тенденции развития : науч.-практ. и теорет. сб. – К., 2000. – Вып. 1. – С. 147–153.

2. *Вергунов В. А.* Створення електронних сільськогосподарських бібліотек / В. А. Вергунов, Л. Й. Костенко // Вісн. аграр. науки. – 2002. – № 12. – С. 75–77.

3 *Закон України «Про авторське право і суміжні права»*, Документ 3792-12, остання редакція від 09.05.2011 на підставі 2939-17, чинний. – К., 2011. – 40 с.

4. *Цивільний кодекс України* : документ 435-15, поточна редакція від 12.05.2011, чинний. – К., 2011. – 20 с.

5. *Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1–212-20)* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gost.at.ua/load/kodeksy/administrativnyj_kodeks/kodeks_ukrajini_pro_administrativni_pravoporushennja_2011/30-1-0-795. – Заголовок з екрану.

6. *Кримінальний кодекс України* : документ 2341-14, поточна редакція від 25.05.2011, чинний. – К., 2011. – 12 с.

7. *Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності* : угода. Міжнародний документ від 15.04.1994 [Електронний ресурс] / СОТ. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=981_018&page=5&chk=4/UMfPEGznhhX7e.Zicc1p7SHI4FYs80msh8Ie6. – Назва з екрану.

8. *Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право*, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року та положення Бернської конвенції (1971 р.), на які містяться посилання у Договорі (Договір ВОІВ про авторське право) (1996) [Електронний ресурс]. – 8 с. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_770&print=1. – Назва з екрану.

9. *URL* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cs.libfl.ru/koi/nzb96.3.html>. – Назва з екрану.

10. *Закон РФ «Об авторском праве и смежных правах в ред. Федеральных законов от 19.07.1995 № 110-ФЗ от 20 07 2004 № 72-ФЗ»*. – Режим доступу : <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=48633>. – Назва з екрану.

11. *Татарчук Л. М.* Електронна бібліотека ДНСГБ УААН та мережа сільськогосподарських бібліотек [Електронний ресурс]: технологічні аспекти створення та використання / Л. М. Татарчук // Бібліотечний форум України : електронна версія журн. – Режим доступу : <http://www.idea.com.ua/forum/viewtopic.php?p=4429&highlight=n2y2009&sid=8287daa553ecf388392ea92a9bec4fb7#4429>. – Заголовок з екрану.

12. *Крайнюк О. М.* Електронна бібліотека як елемент нової інфраструктури наукових комунікацій [Електронний ресурс] / О. М. Крайнюк // Електронні ресурси для науки і освіти : міжвузівська наук.-практ. конф. (19–20 апр., 2007, г. Севастополь). – Севастополь : Из-во Севастоп. нац. техн. ун-та, 2007. – Режим доступу : <http://sevntu.com.ua/jspui/bitstream/123456789/1227/1/%D0%9A%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D1%8E%D0%BA.doc>. – Загл. с екрана.